

OSMANGAZİ ELEKTRİK DAĞITIM
ANONİM ŞİRKETİ

dünyanızı
aydınlatır

AB ENERJİ POLİTİKALARI VE TÜRKİYE

Burak COŞKUN

Elektrik-Elektronik Yük. Müh.

burak.coskun@osmangaziedas.gov.tr

OSMANGAZİ ELEKTRİK DAĞITIM
ANONİM ŞİRKETİ

dünyanızı
aydınlatır

Enerji Politikasında basit çözümler yoktur.

Bütün sorunları çözecek, sınırsız kirlenmeye yol açmayan ve ucuz olacak bir enerji kaynağı da henüz bulunmamıştır.

Gaz , petrol , kömür, nükleer enerji ve yenilenebilir enerji gibi kaynakların hepsi güçlü noktalara ve zaafllara sahiptir.

Diğer taraftan ise, ekonomik ve sosyal hayatımızın hemen bütün alanlarında enerji kullanılmaktadır.

*OSMANGAZİ ELEKTRİK DAĞITIM
ANONİM ŞİRKETİ*

dünyanızı
aydınlatır

Enerjinin önemini kabul ederek, Avrupa Birliği'nin (AB) altı kurucu atası, enerji kaynaklarını en iyi şekilde yönetmek için bir çerçeve oluşturma ihtiyacını hissettiler.

OSMANGAZİ ELEKTRİK DAĞITIM
ANONİM ŞİRKETİ

dünyanızı
aydınlatır

- 1951 – Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT)
- 1958 – Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu (AAET)
- 1958 – Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET)
Kuruldu...

O zamandan beri, enerji politikası ekonomik bütünleşmeye paralel olarak, kademeli olarak gelişmektedir.

OSMANGAZİ ELEKTRİK DAĞITIM
ANONİM ŞİRKETİ

dünyanızı
aydınlatır

ENERJİ İÇ PAZARI, ARTAN REKABETİN ODAĞI HALİNE GELDİ

1973 – ilk petrol bunalımı

1980 – yeni ilgi odağı ÇEVRE

1990 – Enerji piyasalarının serbestleşmesi
yönünde ilerleme

1995 – AB enerji iç pazarı için genel ilkeleri
ve hedefleri koyan “ Avrupa Birliği için bir
enerji politikası “ başlıklı – BEYAZ KİTAP

*OSMANGAZİ ELEKTRİK DAĞITIM
ANONİM ŞİRKETİ*

dünyanızı
aydınlatır

- **BEYAZ KİTAP (WHITE BOOK)**

Enerji arzının güvenliği, çevrenin korunması ve genel rekabet gücü, AB enerji politikasının en önemli hedefleridir. Buna paralel, sosyal ve ekonomik kaynaşma, yaşam kalitesi, istihdam yaratılması ve bölgeler arasında dayanışmanın geliştirilmesi de dikkate alındı .

OSMANGAZİ ELEKTRİK DAĞITIM
ANONİM ŞİRKETİ

dünyanızı
aydınlatır

AB enerji politikasının amaçları nelerdir?

AB enerji politikasının amaçları, rekabet gücü, enerji arzının güvenliği ve çevrenin korunması arasında bir dengeye vararak, toplam enerji tüketiminde kömürün payını korumak, doğal gazın payını arttırmak, nükleer enerji santralleri için azami güvenlik şartları tesis etmek ve yenilenebilir enerji kaynaklarının payını arttırmaktır.

*OSMANGAZİ ELEKTRİK DAĞITIM
ANONİM ŞİRKETİ*

dünyanızı
aydınlatır

- **Beyaz Kitap, üç kurucu antlaşmada ve Avrupa Birliği Antlaşması'nda yer alan enerji konusunda AB'nin bütün mevcut yetkilerini birleştiriyordu. Yetki ikamesi ilkesine göre, ancak ulusal politikalar ticaret önünde engeller yaratabildikleri veya AB amaçlarına erişilmesini önleyebildikleri durumlarda AB eylemleri söz konusu olacaktır.**
- **Toplam 170 milyon euro tutarında bir bütçeyle mevcut AB programları ve eylemlerini yeniden gruplandıran, 1998-2002 dönemine ait Enerji Çerçeve Programı gibi, AB enerji politikasıyla ilgili son gelişmeler, bu temel hedeflerle uyumludur.**
- **Bazı teklifler ve tedbirler, daha şimdiden, uygulama aşamasına gelmiştir. Bunlar nelerdir?**

OSMANGAZİ ELEKTRİK DAĞITIM
ANONİM ŞİRKETİ

dünyanızı
aydınlatır

İÇ PAZARIN KURULMASI REKABET GÜCÜNÜN ARTTIRILMASI

- Piyasaların küreselleşmesi ve giderek şiddetlenen uluslararası rekabet karşısında Enerji İç Pazarı'nın tamamlanması, AB enerji politikası için bir görevdir.
- AB'nin başlangıcından beri, kurucu antlaşmaların doğrudan uygulanması, kömür ve petrol ürünlerinin serbestçe ve kısıtlamasız dolaşabildikleri bir Tek Pazar kurulmasını mümkün kılmıştır. Fakat, doğal gaz ve elektrik için durum daha karmaşıktı çünkü bu enerji biçimlerinin şebekeler içinde taşınması ve dağıtılması gerekiyordu. Yirmibirinci yüzyılın başında, AB enerji politikası, doğal gaz ve elektrik piyasalarının tedricen serbestleşmesi yönünde ilerlemektedir. Malların serbest dolaşımı, hizmet sağlama serbestliği, yerleşme hakkı ve rekabetin bozulmaması ilkeleri, bu sektörlerde de uygulanacaktır.

OSMANGAZİ ELEKTRİK DAĞITIM
ANONİM ŞİRKETİ

dünyanızı
aydınlatır

Rekabete açılmak neden gereklidir?

Rekabet, bir kamu hizmet politikasıyla eşgüdüm içinde, verimlilik artışına, yeniliğe, müşteriler için seçme hakkına, hizmetlerin iyileşmesine, daha düşük fiyatlara ve enerji kaynaklarınının daha iyi kullanılmasına yol açar.

OSMANGAZİ ELEKTRİK DAĞITIM
ANONİM ŞİRKETİ

dünyanızı
aydınlatır

Yeni bir elektrik İç Pazarı

AB'de elektrik üretimi, on yıllar boyunca, tekeli üretime ve 15 ayrı ulusal pazara dayalı olmuştur. Zaman içinde ve esas olarak teknolojik değişim nedeniyle, önemli ve temel kamu politikası hedeflerini muhafaza ederken, sektörün gelişmesi için rekabete izin verilmesinin mümkün olduğu anlaşıldı. 19 Şubat 1996'da, AB'nin her yerinde elektrik ticareti ve üretimi için, rekabet istisna değil kural haline geldi. Elektrik tek pazarını kuran mevzuat, rekabetin adil ve şeffaf bir şekilde gelişebileceği asgari şartları belirlemektedir.

Yeni çerçeve, herhangi bir üreticinin, AB içinde herhangi bir yerde yeni bir enerji santrali kurmasına ve elektrik üretmesine izin verecektir. Lisanslama usulleri şeffaf ve etkili olacaktır. Büyük ve orta boy elektrik tüketicileri, elektriği nereden alacaklarını seçme imkanına sahip olacaklar ve elektrik ağına sahip olmayanların erişimi de güvence altına alınacaktır. Elektrik iç pazarında temel unsur seçme hakkıdır.

*OSMANGAZİ ELEKTRİK DAĞITIM
ANONİM ŞİRKETİ*

dünyanızı
aydınlatır

- **Yeni bir Doğal Gaz İç Pazarı**
- **Petrol sektörü**
- **Kömür sektörü: AB'de ilk İç Pazar**

OSMANGAZİ ELEKTRİK DAĞITIM
ANONİM ŞİRKETİ

dünyanızı
aydınlatır

ENERJİ SUNUMU GÜVENLİĞİ

AB enerji kaynakları bakımından fakir değildir. 1992 Körfez savaşı gibi bazı olaylar, Topluluk'un enerji sisteminin sağlam olduğunu ve küçük krizler ve dış etkenlere bağlı sorunlar ile başa çıkabildiğini göstermiştir. Bununla beraber, tüketilen enerjinin yarısı üçüncü ülkelerden ithal edilmektedir. AB enerji politikasının hedeflerinden biri, arzın kesintiye uğramasını önlemektir.

En çok ithal edilen enerji kaynağı petroldür. AB'de tüketilen petrolün %78'i ithalat yoluyla karşılanır. Bunu, %36 ile doğal gaz ve %32 ile diğer yakıtlar takip eder. Avrupa'nın enerji tüketimi arttıkça bu bağımlılık da artacaktır. AB enerji sunumu güvenliğini nasıl sağlayacaktır?

Bir yaklaşım, enerji kaynaklarını çeşitlendirmek olmuştur. Kullanılan enerji kaynakları ne kadar çeşitli olursa, AB o kadar daha az bağımlı olacaktır. Şimdi, AB yeni enerji kaynakları geliştirmekte, hidroelektrik enerji, güneş ve rüzgar enerjileri gibi yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını teşvik etmektedir. Yine arz güvenliğini sağlamak amacıyla, Topluluk, Avrupa Enerji Şartı gibi bazı anlaşmalar yaparak üçüncü ülkeler ile uluslararası enerji işbirliğini güçlendirmiştir. Dış bağlantılar geliştirilmesi ve sürdürülmesi, sunum güvenliğinde bir başka temel unsurdur. Trans-Avrupa Şebekeleri bu amaçla kurulmuştur. Ancak, enerji taleplerini azaltmak hâlâ önemlidir. AB, rasyonel enerji kullanımını ve bir enerji tasarrufu kültürünün gelişmesini teşvik etmiştir. Sunum güvenliğine yönelik AB girişimleri özellikle dikkat çekicidir.

OSMANGAZİ ELEKTRİK DAĞITIM
ANONİM ŞİRKETİ

dünyanızı
aydınlatır

Avrupa Enerji Şartı: uluslararası işbirliği için büyük bir girişim

Avrupa Enerji Şartı, 1991 yılında Lahey'de imzalanmış olup 38 ülke ve AB tarafından onaylanmıştır. Şart'ın başlıca hedefleri, arz güvenliğini arttırmak, enerji üretimi, dönüşümü, taşınması, dağıtımı ve kullanımının verimliliğini en üst düzeye çıkarmak ve çevre problemlerini en aza indirmektir. Bu hedeflere ulaşmak için, eski Sovyetler Birliği ülkelerine batılı uzmanlık bilgisi ve yatırım sermayesi transferi bir önceliktir. Nisan 1998'de, Enerji Şartı Antlaşması ve Enerji Verimliliği üzerine bir Protokol yürürlüğe girmiştir.

OSMANGAZİ ELEKTRİK DAĞITIM
ANONİM ŞİRKETİ

dünyanızı
aydınlatır

Trans-Avrupa enerji şebekeleri: Avrupa'yı birbirine bağlamak

- Sunum güvenliğinin sağlanması için, enerjinin ayrımcı olmayan ve güvenilir bir şekilde taşınması gereklidir. İç pazarın genişlemesini hedefleyen AB, sınır ötesi doğal gaz ve elektrik şebekeleri geliştirilmesine öncelik vererek, yeterli enerji bağlantı şebekeleri kurmayı amaçlamaktadır. Bazı Akdeniz ülkeleri, Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri ve Norveç ile bağlantılar yapılmıştır. Örneğin, Polonya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya ve Macaristan'ı kapsayan CENTREL elektrik şebekesi, başlıca Avrupa elektrik şebekesi olan UCPTTE'ye 1995 yılında bağlanmıştır.
- Eski Sovyetler Birliği devletleri için INOGATE programı (Avrupa'ya Devletlerarası Petrol ve Doğal Gaz Taşımacılığı) çerçevesinde önemli bir çalışma yapılmıştır.

*OSMANGAZİ ELEKTRİK DAĞITIM
ANONİM ŞİRKETİ*

dünyanızı
aydınlatır

Stok tutma sistemleri

Sunum güvenliği, talep planlamasına ve tedbirlerine de bağlıdır. 1970'lerdeki petrol bunalımından sonra, stok tutma sisteminin geliştirilmesiyle gelecekteki bunalımların etkisinin sınırlandırılacağı kabul edildi. Devletler, asgari doksan günlük tüketime eşdeğer düzeyde petrol ürünü stokları bulundurmak zorundadırlar.

Nükleer enerjinin katkısı

Nükleer enerji, sunum güvenliğine nasıl katkıda bulunabilir? Elektrik üretimi için nükleer enerji kullanılırsa, petrol piyasasında talep azalacak ve aynı zamanda petrol ve diğer enerji fiyatlarının kontrol altında tutulması kolaylaşacaktır.

OSMANGAZİ ELEKTRİK DAĞITIM
ANONİM ŞİRKETİ

dünyanızı
aydınlatır

ENERJİ TEKNOLOJİSİNİN GELİŞTİRİLMESİNİN TEŞVİKİ

Sürdürülebilir kalkınma bağlamında, bütün sanayileşmiş ülkeler, uzun vadeli rekabetçi enerji kaynakları geliştirme ihtiyacı ile insan faaliyetinin çevre üzerindeki etkilerini azaltma ihtiyacı arasında uzlaşma sağlamanın yollarını bulmak zorundadırlar. Araştırma ve teknoloji, bu sorunun çözüm yollarını sağlayabilir. AB için enerji sektöründe ilerleme yöntemi, düzenlemeden çok araştırma olmuştur. Joule ve Thermie gibi programlar, enerjinin ve yenilenebilir kaynakların rasyonel kullanımı alanında araştırma ve teknoloji geliştirme faaliyetlerine destek vermektedir. Altener ve Save programları ise, piyasa uygulamalarını iyileştirmeye yöneliktir. Örneğin, temiz kömür yakma teknolojilerini teşvik etmek bir amaçtır. Pülverize Kömür Teknolojisi veya Entegre Gazlaştırma Kombine Döngüsü kullanılarak ileri teknolojilerden etkileyici sonuçlar elde edilmiştir.

Bunlara ek olarak, "Beşinci Çerçeve Araştırma Programı" araştırma faaliyetlerinde uluslararası işbirliğinin desteklendiği dört yıllık bir plan (1998-2002) içermektedir. Enerji bütçesi 1.004 milyon euro tutarındadır. Buna paralel, Araştırma ve Eğitim Faaliyetleri için EURATOM'un Beşinci Çerçeve Programı (1998-2002) için 1.467 milyon euro tahsis edilmiştir.

*OSMANGAZİ ELEKTRİK DAĞITIM
ANONİM ŞİRKETİ*

dünyanızı
aydınlatır

AB-TÜRKİYE ENERJİ İŞBİRLİĞİ

Benzersiz coğrafi konumu nedeniyle, Türkiye enerji konusunda kilit bir rol oynamaktadır. Türkiye önemli bir hidroelektrik enerji üreticisidir, fakat Orta Doğu'ya, Karadeniz'e, Kafkaslar'a, Orta Asya'ya ve Körfez ülkelerine de kapıları açmaktadır. Türkiye'nin stratejik konumu, ülkeyi, Avrupa'ya petrol taşınması için bir transit ülke haline getirmektedir. Türkiye ve AB, işbirliği için güçlü bir çerçeve oluşturmuştur:

*OSMANGAZİ ELEKTRİK DAĞITIM
ANONİM ŞİRKETİ*

dünyanızı
aydınlatır

Türkiye, AB Akdeniz Politikası dahilinde işbirliği

Türkiye, AB'nin on iki Akdenizli ortağından biridir. 1995 yılında, Barcelona Bildirgesi, Avrupa-Akdeniz Ortaklığı'nı kurmuştur. Enerji işbirliğinin geliştirilmesine özel atıf yapılarak, enerjinin önemli rolü kabul edilmiştir. Türkiye ve AB, bu çerçevede sürekli diyalog içinde olmuş ve bölgesel çapta projeler geliştirme imkanını bulmuşlardır.

1997 yılında Trieste Konferansı'nda, Enerji Bakanları, Avrupa Yatırım Bankası'nın gözlemci olarak katılmasıyla, 27 ortak ülkenin temsilcilerinden oluşan Avrupa-Akdeniz Enerji Forumu'nu kurmaya karar vermişlerdir. Bir yıl sonra, Mayıs 1998'de, işbirliği amacıyla bir Avrupa-Akdeniz Enerji Eylem Planı oluşturulmuştur. Sektör düzeyinde, Akdenizli ortakların ve AB'nin enerji üreten işletmeleri arasında işbirliği yapılması ve enerji üreten sanayi işletmelerinin beklenen talep artışına uyumluluşturulması iki hedef olarak belirlenmiştir.

OSMANGAZİ ELEKTRİK DAĞITIM
ANONİM ŞİRKETİ

dünyanızı
aydınlatır

- Beş yıllık (1994-1999) bir dönemi kapsayan ve 3,4 milyar euro bütçeli MEDA programı, Akdeniz bölgesine yönelik başlıca işbirliği aracıdır. Akdeniz bölgesi düzeyinde altı MEDA projesi planlanmıştır. Akdeniz Ortaklığı için 2.310 milyon euro tahsis etmiş olan Avrupa Yatırım Bankası'ndan da önemli destek gelmektedir.
- Bu mali yardımın yanısıra, Synergy Programı da Akdeniz bölgesinde uygulamaya konulmuştur. Program çerçevesinde, 1994 ve 1998 arasında Türkiye'nin de yararlandığı 26 proje devreye sokulmuştur. Bu program, Avrupa-Akdeniz Enerji Forumu'nun kurulması için de bir katalizör görevi yapmıştır.

OSMANGAZİ ELEKTRİK DAĞITIM
ANONİM ŞİRKETİ

dünyanızı
aydınlatır

INOGATE Programı nedir?

INOGATE (Avrupa'ya Devletlerarası Petrol ve Gaz Taşımacılığı) Programı, eski SSCB'nin Yeni Bağımsız Devletleri (YBD) için AB'nin teknik yardım programı dahilinde önemli bir bölgesel girişimdir. Kısa bir süre önce, Phare Programı kapsamında finanse edilmekte olduğu bazı Orta ve Doğu Avrupa ülkelerine teşmil edilmiştir. Bu programın başlıca amaçları:

Bölgesel petrol ve doğal gaz ürünlerinin daha iyi hale getirilmesi, rasyonelleştirilmesi ve çağdaştırılmasına ve

Hazar ve Orta Asya bölgelerinden Avrupa ve Batı piyasalarına hidrokarbon taşınması için farklı seçeneklerin değerlendirilmesine yönelik olarak taraf ülkelerin çabalarını desteklemektir.

Program, elli kadar ülkenin işbirliği etmesi için benzersiz bir forumdur. AYB, AİKB ve Dünya Bankası programa mali destek sağlayan kuruluşlardır.

OSMANGAZİ ELEKTRİK DAĞITIM
ANONİM ŞİRKETİ

dünyanızı
aydınlatır

Karadeniz Bölgesi'nde İşbirliği

Karadeniz bölgesi'nde enerji işbirliğini geliştirmeye yönelik AB faaliyetlerine Türkiye de katılmaktadır. Türkiye, enerji bağlantı altyapılarında yatırım yapılmasını teşvik etmeye yönelik devam faaliyetleri yanısıra, (enerji bağlantı projeleriyle ilgili yatırımların etkinliği ve eşgüdümünü sağlamaya katkıda bulunmuş olan ve bölgedeki planlanan gaz, elektrik ve petrol bağlantı projelerinin bir envanterini çıkarmış olan) Balkan Enerji Bağlantı Görev Kuvveti gibi enerji bağlantılarını geliştiren faaliyetlerde de yer almıştır.

Türkiye ayrıca, üyeleri (Arnavutluk, Ermenistan, Azerbaycan, Bulgaristan, Gürcistan, Yunanistan, Moldova, Romanya, Rusya Federasyonu, Ukrayna, eski Yugoslav Cumhuriyeti Makedonya, Türkiye ve AB) arasında işbirliğini geliştirmek için Sofya'da kurulmuş olan Karadeniz Bölgesel Enerji Merkezi'nin (BSREC) aktif bir üyesidir. Bu merkez, enerji politikaları geliştirilmesi, Enerji Şartı Antlaşması'nın uygulanması, yatırımların teşvik edilmesi, vs. gibi farklı faaliyetler gerçekleştirilmektedir.

Kafkas Cumhuriyetleri ve Orta Asya ile işbirliği

Kafkasya ve Orta Asya Cumhuriyetleri (Ermenistan, Azerbaycan, Gürcistan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Tacikistan ve Türkmenistan) ile AB işbirliği konusunda da Türkiye'nin oynayacağı bir rol vardır. AB, ekonomik desteğe, enerji arz güvenliğini takviye etme ihtiyacına ve AB'de gaz kullanımında beklenen artışa dayalı olarak işbirliği için bir strateji geliştirmiştir. Eski Sovyet devletlerine yardım etmeyi amaçlayan "Tacis" programı çerçevesinde finanse edilen bir AB girişimi olan "Inogate" yoluyla teknik yardım verilmektedir.

OSMANGAZİ ELEKTRİK DAĞITIM
ANONİM ŞİRKETİ

dünyanızı
aydınlatır

ENERJİ PİYASASI İÇİN YENİ BİR FIRSAT

AB genişlemesi, daha geniş bir enerji iç pazarı bağlamında, enerji sektörüne yeni fırsatlar getirecektir. Ancak, genişleme süreci, Türkiye'nin ve diğer aday ülkelerin, üye devletler için geçerli haklar ve yükümlülükler oluşturan enerji müktesebatını kendi mevzuatlarına aktarmasını gerekli kılmaktadır. Serbest enerji ticaretini sağlamak amacıyla miktar kısıtlamalarının kaldırılması, Topluluk ihracatına yönelik ayrımcılık olmamasını sağlamak için devlet tekellerinin kaldırılması, enerji şirketleri için yerleşim hakkı ve hizmetlerin serbest dolaşımı, rekabet kuralları ve standardizasyon gibi iç pazarla ilgili düzenlemelerin aktarılması çok önemlidir.

OSMANGAZİ ELEKTRİK DAĞITIM
ANONİM ŞİRKETİ

dünyanızı
aydınlatır

Bu anlamda, Türkiye kendi uyumlulaşma sürecini 10 yıl önce başlatmıştır. Türkiye'nin enerji politikası hedefleri, büyük ölçüde, AB'nin hedefleriyle uyumludur ve enerji arzının güvenliği, çeşitlendirme, piyasa ilkeleri, çevresel kurallar ve verimliliğin artmasını içerir. Avrupa Stratejisi'ne uygun olarak, Türkiye, enerji müktesebatı ile uyumlulaşma amacıyla AB'nin ve kendinin enerji mevzuatının bir envanterini çıkarmıştır. Bu envanter, diğer adaylar için yapılan değerlendirmeye benzer bir şekilde, AB tarafından değerlendirilecektir. Bütün alanlarda Topluluk Müktesebatının benimsenmesiyle ilgili öncelikler belirlendikten sonra, müteakip yıllarda Türkiye ve Avrupa Birliği arasında bir dizi Katılım Ortaklıkları tanzim edilecektir. Türkiye, Topluluk programlarına ve ajanslarına katılma fırsatına da sahip olacak ve mali yardım alacaktır.